

Порівняльний аналіз залучення студентської молоді до занять спортивними іграми під час воєнного стану

Темченко В. О.¹, Коленченко А. М.¹, Коник Г. О.¹, Чупир К. І.¹, Сіренко Р. Р.²

¹Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

²Вищий приватний навчальний заклад «Львівський медичний університет»

Анотація

Заклади вищої освіти України наразі активно використовують спортивно орієнтоване фізичне виховання, до змісту якого сьогодення формує вимоги застосування популярних серед студентської молоді видів спорту та напрямків рухової активності оздоровчого спрямування, серед яких спортивні ігри відіграють ключову роль. Під час застосування факультативної форми навчання в освітньому процесі головним завданням фізичного виховання у закладах вищої освіти неспортивного профілю є забезпечення постійного інтересу студентської молоді та залучення до занять фізичними вправами, дотримання здорового способу життя, поповнення знань про шляхи збереження та зміцнення свого здоров'я.

Мета. Проведення порівняльного аналізу залучення здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна до занять спортивними іграми у ході спортивно орієнтованого фізичного виховання при факультативній формі занять під час дії воєнного стану в Україні.

Матеріал і методи. У дослідженні взяли участь здобувачі вищої освіти денної форми здобуття освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (n=4279). При проведенні дослідження використовувались наступні методи: теоретичний аналіз науково-методичної літератури щодо використання спортивних ігор у фізичному вихованні студентської молоді у вишах України, контент аналіз, методи математичної статистики.

Результати. Під час дії воєнного стану спостерігається різке зниження абсолютних показників чисельності здобувачів вищої освіти, які займаються спортивно орієнтованим фізичним вихованням, зокрема і спортивними іграми. Однак, при загальному зменшенні кількості осіб, які займаються спортивно орієнтованим фізичним вихованням після введення воєнного стану, дослідження зацікавленості здобувачів вищої освіти до занять спортивними іграми показали різке зниження (з 43,7% до 28%) у перший рік дії воєнного стану з подальшим збільшенням відносної кількості до 35,3% у 2023-2024 навчальному році, а у 2024-2025 навчальному році – до 45,7%.

Висновки. Спортивно орієнтоване фізичне виховання сприяє підвищенню зацікавленості здобувачів вищої освіти до фізичної культури, зокрема спортивних ігор, в освітньому просторі вишів, внаслідок чого відбувається покращення рівня знань з фізичного виховання у цілому та у визначеному виді спорту зокрема, підвищення рівня рухової активності як у навчальний, так і позанавчальний час.

Ключові слова: спортивні ігри, здобувач вищої освіти, спортивно орієнтоване фізичне виховання, залучення.

Abstract

Comparative analysis of the involvement of student youth in sports games during martial law

V. Temchenko, A. Kolenchenko, G. Konyk, K. Chupyr, R. Sirenko

The institutions of higher education of Ukraine are currently actively using sports-oriented physical education, the content of which is shaped by the requirements for the use of sports popular among student youth and areas of health-related movement activity, among which sports games play a key role. During the application of the optional form of education in the educational process, the main task of physical education in non-sports higher education institutions is to ensure the constant interest of student youth and involvement in physical exercises, maintaining a healthy lifestyle, and replenishing knowledge about ways to preserve and strengthen one's health.

Purpose. Carrying out a comparative analysis of the involvement of students of higher education of V. N. Karazin Kharkiv National University to practice sports games in the course of sports-oriented physical education in the optional form of classes during martial law in Ukraine.

Material and Methods. Full-time higher education students (n=4279) of V. N. Karazin Kharkiv National University participated in the study. The following methods were used during the research: theoretical analysis of scientific and methodological literature on the use of sports games in the physical education of student youth in universities of Ukraine, pedagogical experiment, methods of mathematical statistics.

Results. During the martial law, there is a sharp decrease in the absolute number of students engaged in sports-oriented physical education, in particular sports games. However, with a general decrease in the number of people engaged in sports-oriented physical education after the

introduction of martial law, studies of the interest of higher education students in playing sports showed a sharp decrease (from 43.7% to 28%) in the first year of martial law, with a subsequent increase relative number to 35.3% in the 2023-2024 academic year, and in the 2024-2025 academic year – up to 45.7%.

Conclusions. Sports-oriented physical education contributes to increasing the interest of students of higher education in physical culture, in particular sports games, in the educational space of higher education institutions, as a result of which the level of knowledge about physical education in general and in a specific sport in particular is improved, increasing the level of motor activity both in educational and and extra-curricular time.

Keywords: sports games, student, sports-oriented physical education, involvement.

Вступ

Заклади вищої освіти України вже третій рік проводять освітній процес в умовах воєнного стану. На сьогодні виші, розташовані у різних регіонах нашої країни, використовують різні форми навчання здобувачів вищої освіти: розташовані у безпосередній близькості від зони ведення бойових дій на сході та півночі нашої країни, переважно застосовують дистанційне навчання, значно рідше – змішану форму, яка поєднує оф-лайн та онлайн заняття. В той же час заклади вищої освіти, розташовані на заході України, при проведенні навчально-тренувальних занять використовують форму, при якій студенти відвідують спортивні зали. Не виключенням є і навчальна дисципліна «Фізичне виховання». Виклики часу спонукали фахівців шукати нові методи та способи організації і проведення фізкультурно-спортивної роботи у закладах вищої освіти.

Науковці вважають, що наразі негайно необхідно вирішувати багато глобальних проблем сучасної освіти, але серед них є життєво важливі питання, від яких залежить існування системи освіти і усього суспільства. Однією з проблем є стан здоров'я студентів, яке, на жаль, викликає серйозне занепокоєння в Україні. Серед факторів, що негативно впливають на здоров'я студентської молоді, не останню роль відіграє постійне психічне та психоемоційне перенапруження, інформаційний стрес, недостатнє матеріальне забезпечення, порушення режиму харчування та сну, і, особливо, зниження рухової активності. В останні роки карантинні обмеження, викликані пандемією COVID-19 і чинниками воєнного стану, призвели до ще більшого обмеження рухової активності серед українських студентів (Tsagkaris et al., 2023).

Введення воєнного стану в Україні вплинуло на освіту сьогоdnішнього покоління, оскільки наразі здобувачі освіти стикаються з дистанційним навчанням, перездами, зміною звичних умов проживання, постійними стресами, загрозами для життя через ракетну небезпеку та скороченням спортивних заходів у навчальних закладах і за місцем проживання, обмеження спілкування та зміна звичного способу життя, освіти та зайнятості (Lass-Hennemann et al, 2024).

Результати дослідження свідчать, що навчання здобувачів вищої освіти в умовах воєнного стану в Україні, яке відбувається в різних форматах, супроводжується значним емоційним та інтелектуальним напруженням, вкрай обмеженою руховою активністю, стресовими ситуаціями. Це негативно впливає на здоров'я та фізичну форму сучасних здобувачів. Слабке здоров'я та низька фізична підготовленість майбутніх спеціалістів можуть негативно

позначитися на їх професійній працездатності та стати причиною різноманітних захворювань (Griban et al., 2022, 2024).

Мунтян В. С. та Попрошаєв О. В. (2020) звертають увагу на те, що сьогодні спостерігається низький або недостатній рівень мотивації та ціннісного ставлення здобувачів вищої освіти до навчання, фізичного виховання і здорового способу життя. Недостатній рівень фізичної активності, гіподинамія, проблеми навколишнього середовища, недотримання правил та норм харчування тощо призвели до погіршення стану здоров'я студентської молоді. Тому, питання підвищення рівня мотивації студентів і їх ціннісного ставлення до навчання (отримання знань, умінь, навичок і необхідних компетентностей), їх залучення до здорового способу життя, занять в спортивних та спортивно-оздоровчих секціях позначають актуальність роботи. Особливої уваги заслуговують питання, пов'язані зі ставленням студентської молоді до власного здоров'я, ведення здорового способу життя та занять з фізичного виховання (Мунтян & Попрошаєв, 2020).

Фахівці фізичного виховання зазначають, що на фоні реформування системи освіти в Україні, яке характеризується стрімкими темпами розвитку, сьогодні однією з найбільш важливих і складно вирішуваних залишається проблема реновації освіти в галузі фізичної культури та спорту. Закон України «Про вищу освіту», що набув чинності у 2014 р., відкрив нові горизонти для реалізації ініціатив у сфері фізичної культури, спрямованих на підвищення якості вищої освіти, невід'ємними складниками якої є розвинений студентський спорт, культура рухової активності й навички здоров'язбереження. До розряду нерозв'язаних проблем належать питання про цілі, склад, особливості здоров'язберігальної діяльності в закладі вищої освіти, її місце та роль у створенні умов для забезпечення фізичного, психічного й соціального благополуччя студентів у здоров'язберігальному освітньому середовищі ЗВО. Продовжують залишатись актуальними й багато проблем, пов'язаних із пошуком ефективних підходів і засобів для навчання студентів здоров'язберігальної діяльності щодо збереження та зміцнення індивідуального здоров'я (Глоба & Захаріна, 2020).

У більшості вишів наразі використовують спортивно орієнтоване фізичне виховання, до змісту якого сьогодні формує вимоги застосування популярних серед студентської молоді видів спорту та напрямків рухової активності оздоровчого спрямування. При факультативній формі навчання головним завданням фізичного виховання у закладах вищої освіти неспортивного профілю є забез-

печення постійного інтересу студентської молоді до занять фізичними вправами, дотримання здорового способу життя, поповнення знань про шляхи збереження та зміцнення свого здоров'я (Темченко et al., 2023).

Дослідники підкреслюють, що впровадження спортивно орієнтованого фізичного виховання в освітній процес у закладах вищої освіти підвищує активність студентів, їхню мотивацію до занять фізичними вправами, надає можливість індивідуалізувати процес фізичного виховання, інтенсифікувати навчально-тренувальний процес, створює умови для самостійної роботи та сприяє виробленню самооцінки. Результатом вищевказаного є підвищення ефективності навчально-тренувального процесу (Темченко et al., 2020).

Обов'язкові заняття з фізичного виховання у закладах вищої освіти не завжди спроможні поповнити дефіцит рухової активності здобувачів, забезпечити відновлення їх розумової працездатності, запобігти захворюванням, що розвиваються на фоні хронічної втоми. Вирішенню цього завдання сприяють самостійні заняття здобувачів фізичними вправами протягом тижня. Організація самостійних занять здобувачами передбачає підвищення рівня теоретичних знань щодо фізичної культури і спорту, професійну підготовленість, удосконалення рухових умінь та навичок, що були засвоєні на обов'язкових заняттях. Під час проведення самостійних занять підвищується не тільки рівень фізичної підготовленості здобувачів, але й розвиваються такі моральні якості, як працьовитість та самодисциплінованість тощо (Топчієва, 2020).

Однією із основних вимог, яка ставиться перед сучасним фахівцем є формування здатності самостійно і творчо вирішувати не лише загальні, а й спеціальні фахові компетентності. Сучасний фахівець має усвідомлювати особистісну й громадську значущість власного прикладу в дотриманні здорового способу життя, підвищенні власної фізкультурно-оздоровчої компетентності, формуванні спортивно-оздоровчого клімату у трудових колективах, ціннісного ставлення до засобів фізичного виховання, бути прикладом і організатором фізкультурно-оздоровчих заходів та готовим нести відповідальність за їх результати. Пріоритетною метою фізичного виховання здобувачів вищої освіти у сучасних соціально-економічних умовах є комплексне вирішення оздоровчих, освітніх та виховних завдань. Актуальним завданням сьогодення для викладачів фізичного виховання є формування у здобувачів вищої освіти ціннісного ставлення до фізичної культури і спорту (Попрошаєв & Білик, 2021).

Вчені відзначають, що стиль життя сучасної молоді можна назвати «абсолютно сидячим та ввімкненим у віртуальний світ інтернету», який стає так затребуваним, щоденно необхідним, комфортним, навіть незважаючи на негативний вплив на стан здоров'я. Саме тому в рейтингу залучення населення до рухової активності Україна посідає 105 місце зі 133 країн світу (Городинський, 2021; Дутчак & Чеховська, 2024).

На думку С. С. Бринзака та М. П. Костенка (2023) сучасні здобувачі вищої освіти часто стикаються з викликами, які ставлять під загрозу їхнє фізичне та психічне здоров'я. Тому важливо розглядати питання зацікавлення мо-

лоді у заняттях фізичною культурою та спортом на основі їхніх власних потреб у руховій активності. Важливість даного питання підкреслюється ще й тим, що в останні десятиліття проблема здорового способу життя та фізичної активності відноситься світовою спільнотою до кола глобальних. Серед причин такого стану речей є соціально-економічна та екологічна криза, неефективна стратегія охорони здоров'я й недоліки в системі освіти, що зумовлюють значне психоемоційне перевантаження й недостатню рухову активність молоді. Власне, незаперечним є той факт, що майбутнє кожної країни, її політичний, аграрний, економічний та культурний рівні залежать від того, наскільки вона піклується про здоров'я та рухову активність підрастаючого покоління, створює сприятливі умови для його повноцінного розвитку, щасливого життя. Існування й діяльність людини в гармонії з навколишнім світом можливе лише за умови забезпечення неперервності освітньо-виховного впливу на особистість. Від того, наскільки успішно вдасться сформувати і закріпити у свідомості навички здорового способу життя в молодому віці, залежить в подальшому реальний спосіб життя, що перешкоджає або сприяє розкриттю потенціалу особистості (Бринзак & Костенко, 2023).

Введення воєнного стану в Україні позначилось на організації освітнього процесу та безпосередньо на освіті у закладах вищої освіти. На думку багатьох дослідників наразі здобувачі вищої освіти зіштовхуються з різноманітними проблемами як у навчальному процесі, так і при проведенні підсумкового контролю знань, значно скоротилась кількість спортивних змагань та заходів позанавчальної діяльності. Відбулося обмеження соціалізації і спілкування, різко змінився стиль життя, формат навчання та зайнятості. Наразі одним з нагальних питань державної політики України є організація оздоровлення студентської молоді. В аспекті істотного погіршення психофізичного стану студентської молоді питання збереження здоров'я неможливо розглядати поза контекстом фізичного виховання здобувачів вищої освіти. При цьому однією з ключових проблем стає належна організація фізкультурно-оздоровчої діяльності у самостійних формах в умовах вкрай обмеженої рухової активності в сучасних реаліях (Темченко et al., 2024).

Під час воєнного стану навчання у закладах вищої освіти характеризується значною емоційною та інтелектуальною інтенсивністю, гіпокінезією, наявністю стресових ситуацій. Дефіцит рухової активності особливо негативно впливає на стан здоров'я здобувачів освіти. Протягом навчання у здобувачів вищої освіти відзначається погіршення рівня фізичного стану. Обмеження рухової активності, пов'язаної з дистанційною формою навчання, є одним з основних чинників зниження резервів здоров'я здобувачів та їх фізичної підготовленості. Крім того, такі фактори ризику здоров'я, як тютюнопаління та зловживання алкоголем, призводять до зниження рівня відповідальності здобувачів за збереження власного здоров'я та формування навичок здорового способу життя. Отож, виникає потреба в пошуку нових дієвих засобів і методів для розв'язання проблем залучення та зацікавленості студентської молоді до академічних занять (Митчик et al., 2023).

Згідно з даними науковців, серед основних факторів

здорового способу життя самостійна фізична активність є найменш зрозумілим фактором для здобувачів вищої освіти. Натомість, в умовах воєнного стану наслідком браку фізичної активності є надлишкова вага, порушення режиму дня, відсутність мотивації та потреби студентської молоді до дотримання здорового способу життя, а протягом тривалого часу – брак руху призводить до неадекватного фізичного розвитку та виникненню відхилень у стані здоров'я (Дідковський et al., 2022).

Актуальна мотивація більшості здобувачів освіти до оздоровчої рухової активності у позанавчальний час є низькою, оскільки її вияв відбувається, переважно, під час обов'язкових занять з фізичного виховання, а обсяг у позанавчальній діяльності значно менший порівняно з науково обґрунтованим мінімумом. Діяльність більшості здобувачів освіти у позанавчальний час відзначається досягненням різних цілей з використанням Інтернет-мережі, тоді як оздоровча рухова активність у загальній ієрархії займає низьку позицію: тільки 2 % дівчат і 5,3 % хлопців використовують її у формі занять улюбленим видом спорту, відповідно 8 і 6 % – прогулянок на свіжому повітрі. Водночас зазначений інформаційний засіб є для них провідним у формуванні знань, одержанні навчального матеріалу, активізації пізнавальних процесів, що засвідчує необхідність його використання для досягнення успіху у залученні здобувачів освіти до оздоровчої рухової активності (Юрчишин et al., 2019).

Мирошніченко В. О. та Євтушенко І. М. (2023) вважають, що інтерес до занять фізичними виховання у студентські роки проявляється не стільки в досягненні оздоровчого ефекту, скільки у задоволенні через фізичні вправи широкого спектра потреб, спрямованих на самовираження, проведення вільного часу, відмінне самопочуття, зміну діяльності, позитивні емоції, участь в ігровій та освітній діяльності, покращення фізичної підготовки для захисту своєї країни, тощо. Цю проблему можна вирішити шляхом заохочування здобувачів освіти до регулярних занять руховою активністю, яка формує основу для їхнього активного життя в майбутньому, але значна кількість здобувачів вищої освіти не відчуває інтересу до занять фізичною культурою або не хоче займатись взагалі. Великий обсяг навчального навантаження здобувачів освіти призводить до систематичного накопичення втоми, що негативно позначається на загальному стані їхнього здоров'я.

Роль викладача кафедри фізичного виховання має ключове значення в створенні належних педагогічних умов для формування мотивації здобувачів освіти аграрних закладів вищої освіти до занять фізичним вихованням в умовах воєнного стану. Здатність забезпечити високу професійно-прикладну фізичну підготовку майбутніх спеціалістів у різних професійних галузях є основним завданням педагога. Фахівцям фізичного виховання закладів вищої освіти для створення педагогічних умов потрібно розпочинати з себе, з реальної оцінки своїх можливостей безперервно, впродовж усієї своєї педагогічної діяльності, вдосконалювати свої професійні знання в цій галузі науки, яку вони за професійним обов'язком повинні доводити до здобувачів. Важливою є також наявність педагогічних умов реалізації мотивації до організації процесу фізичного

виховання у вишах (Мирошніченко & Євтушенко, 2023).

Виклики часу спонукали фахівців з фізичного виховання шукати нові методи та способи організації та проведення фізкультурно-спортивної роботи у закладах вищої освіти із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. При цьому дуже важливим є забезпечення зацікавленості студентської молоді до занять фізичною культурою та спортом протягом усього терміну навчання у виші (Попрошаєв et al., 2020).

Фізична підготовленість молоді є запорукою успішного та тривалого особистого й трудового життя, здатності до виконання фізичного навантаження та захисту країни. Ставлення людини до фізичного виховання і спортивної діяльності закладається в родині, формується під час навчання в школі та інших закладах освіти, підтримується впродовж всього життя. Метою навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у закладах вищої освіти є формування фізичної культури особистості майбутнього фахівця. Важливою навчальною дисципліною щодо фізичної рекреаційної підтримки здобувачів є фізичне виховання. Фізичне виховання і спорт є дієвим засобом для формування патріотизму та морально-вольових якостей.

Спортивні ігри є невід'ємною складовою частиною фізичного виховання студентської молоді. Завдяки прищепленому їм багатому арсеналу позитивного впливу на організм, доступності та емоційності, напруженій діяльності вони по праву займають головну позицію за популярністю серед здобувачів вищої освіти.

Спортивні ігри – одна з самих дієвих форм рухової активності здобувачів вищої освіти. Їх можна впевнено назвати універсальним засобом фізичного виховання всіх категорій населення, особливо студентської молоді. З допомогою спортивних ігор досягається формування основ фізичної та духовної культури особистості, підвищення ресурсів здоров'я як системи цінностей, активно і довгостроково реалізованих у здоровому стилі життя. Основними завданнями під час навчання навичкам спортивних ігор можна назвати: підвищення рівня здоров'я здобувачів; формування фізичних якостей, необхідних у подальшому житті; готовність до здобуття професійної освіти, а в майбутньому – до ефективної діяльності як фахівця.

Ігрова спортивна діяльність по праву займає передову позицію у сприянні всебічному та гармонійному розвитку особистості здобувача вищої освіти. Спортивні ігри сприяють розвитку фізичних якостей та функціональних можливостей всього організму. Залучення до цього виду фізичної активності нівелює негативні, стресові впливи, що супроводжують навчання у закладах вищої освіти (адаптаційний період, період сесій). Крім того, юнацький вік супроводжується бурхливою соціалізацією особистості. Саме спортивні ігри, як командні види рухової активності, є носіями специфічних суспільних відносин, тому що в них, як і в суспільстві в цілому, можна розрізнити агентів соціалізації, специфічні моделі поведінки та соціальні взаємодії, що робить істотний внесок у становлення особи здобувача (Самохвалова et al., 2023).

Науковці зазначають, що правильно підібране фізичне навантаження сприятливо впливає на підвищення рівня загальної активності здобувача вищої освіти, на його

фізичну і розумову працездатність. А це можливо лише в тому випадку, коли заняття спрямовані на переважний розвиток витривалості, сили, кмітливості і духу колективізму (Антіпова et al., 2020).

Дослідники вважають, що окрім комплексного розвитку основних фізичних якостей заняття різними видами спортивних ігор мають значний вплив на функціональний та психологічний стан, а також на стан когнітивних функцій здобувачів вищої освіти. Вони сприяють зміцненню здоров'я, удосконаленню фізичного розвитку, підвищенню рівня фізичної підготовленості та працездатності. Спортивні ігри позитивно впливають на функціональний стан серцево-судинної, дихальної, нервової систем, покращують роботу зорового, слухового, вестибулярного, тактильного та рухового аналізаторів. Заняття спортивними іграми є ефективним засобом формування морально-вольових якостей, таких як впевненість, рішучість, сміливість, креативність, ініціативність, самовладання, мислення та почуття колективізму, а також сприяють покращенню уваги, уваги, мислення та спостережливості (Рядова et al., 2024).

На практиці доведено, що навчальні заняття ігровими видами спорту є дуже ефективними для впровадження їх у процес фізичного виховання здобувачів вищої освіти, які мають різний фізичний стан й підготовку. У вишах спортивні та рухливі ігри застосовуються переважно в рамках навчальних та рекреаційних занять з метою розвитку фізичних якостей, формування рухових умінь і навичок, активного відпочинку. Різноманітність видів спорту дозволяє кожному здобувачу освіти розкрити свій внутрішній потенціал. Зазначається, що при досягненні певних результатів, здобувач вищої освіти відчуває сенс відвідування занять з фізичного виховання. Під час систематичних занять улюбленим видом спортивних ігор у здобувачів освіти формуються такі важливі якості, як швидкість, спритність, координація рухів, увага, реакція, мислення. Такі здобувачі освіти мають досить високу активність, у них формується певний режим дня, підвищується впевненість у поведінці, спостерігається розвиток «престижних установок» та високий життєвий тонус. Вони більш комунікабельні, менше бояться критики, виражають готовність до співробітництва, тому що спостерігається більш високий рівень нервово-емоційної стійкості й витримки, серед них більше наполегливих та рішучих людей, що є лідерами в колективі (Митчик et al., 2024).

Фахівці зазначають, що на даний час необхідні детальні та різноманітні дослідження процесу навчання за дисципліною «Фізичне виховання» з урахуванням доцільності і ефективності впровадження інформаційних технологій, детальна розробка конкретних методик і створення принципово нової моделі всього процесу навчання. В процесі спортивно орієнтованого фізичного виховання у вишах використання інформаційних технологій має відрізнятися від аналогів для кваліфікованих спортсменів, що зумовлено особливостями як фізичної, так і спеціальної підготовленості студентської молоді. У той же час, їх застосування повинно враховувати особливості сприйняття інформації здобувачами вищої освіти і відповідати завданням формування у них здорового способу життя (Темченко & Ковтун, 2019).

При дослідженні впливу інформаційно-комунікаційних технологій на залучення студентів до регулярних занять спортивно орієнтованим фізичним вихованням науковці зазначали, що використання у фізичному вихованні спортивно орієнтованих технологій сприяє підвищенню зацікавленості здобувачів вищої освіти до фізичної культури в освітньому просторі вишів, внаслідок чого відбувається покращення рівня знань з фізичного виховання у цілому та у визначеному виді спорту зокрема, підвищення рівня рухової активності як у навчальний, так і позанавчальний час (Ольховий et al., 2015).

В умовах воєнного стану важливим стає психологічний супровід дітей, учнівської молоді, дорослих та літніх людей. Фізичне виховання і спорт сприяють реалізації цього процесу. Виконання вправ, спілкування під час спортивної діяльності, реалізація спеціальних завдань допомагає переключити увагу, замінює сталі негативні впливи постійного психологічного та фізичного напруження від частих повітряних тривог та вибухів, що вже стали частиною повсякденного життя українців (Кривенцова et al., 2024).

Зв'язок роботи з важливими науковими програмами або практичними завданнями. Робота проводилась згідно плану науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання та спорту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на 2023-2024 рр.

Мета, завдання роботи. Метою дослідження є проведення порівняльного аналізу залучення здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна до занять спортивними іграми у ході спортивно орієнтованого фізичного виховання при факультативній формі занять під час дії воєнного стану в Україні.

Матеріал і методи

Матеріал дослідження: у дослідженні взяли участь здобувачі вищої освіти денної форми здобуття освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (n=4279). Методи дослідження: теоретичний аналіз науково-методичної літератури щодо використання спортивних ігор у фізичному вихованні студентської молоді у вишах України, контент аналіз, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення

Спортивно орієнтоване фізичне виховання у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна використовується з 2005-2006 року. Така форма організації освітнього процесу з навчальної дисципліни «Фізичне виховання» передбачає для здобувачів вищої освіти можливість занять протягом усього терміну навчання, вільний вибір видів спорту (рухової активності), а також можливість зміни свого вибору. Вибір виду спорту здійснюється здобувачем освіти за власними уподобаннями. Розроблена модель спортивно орієнтованого фізичного виховання дозволяє формувати навчальні групи здобувачів з різним рівнем фізичної та функціональної підготовленості та сприяє відбору талановитої молоді для спортивних секцій.

Дослідження показали, що при обов'язковій формі занять спортивно орієнтованим фізичним вихованням 42% студентської молоді виявляли зацікавленість до занять

ігровими видами спорту, 45% обирали заняття силовими видами спорту у тренажерних залах, фітнес та аеробіку, а 13% – єдиноборства (Olkhovy et al., 2015).

При реорганізації вищої освіти, яка була започаткована у 2014 році, змінилися форми фізичного виховання здобувачів вищої освіти у вишах України. Зокрема, у Казанському університеті протягом 2014-2017 рр. було здійснено перехід від обов'язкових до факультативних занять без підсумкового контролю. При цьому залучення здобувачів освіти до спортивно орієнтованого фізичного виховання грає важливу роль для формування та наповненості навчальних груп. Особливість організації навчального процесу при факультативній формі занять полягає у тому, що формування навчальних груп розпочинається на початку та триває протягом усього навчального року. У залученні здобувачів до занять важливу роль відіграють інформаційно-комунікаційні технології, насамперед офіційні сайти університету, факультетів, навчально-наукових інститутів та органів студентського самоврядування, їхні сторінки у соціальних мережах тощо.

Починаючи з 2020 року навчальний процес внаслідок пандемії коронавірусу практично повністю проводився у дистанційній формі, що ускладнило процес залучення здобувачів до регулярних занять фізичною культурою та спортом. Науково-педагогічні працівники вишів, зокрема викладачі фізичного виховання, були змушені адаптуватися до дистанційної форми проведення освітнього процесу. У вересні 2021 року заклади вищої освіти повернулися до звичайної форми проведення навчання, але з початком повномасштабної агресії знову були змушені проводити заняття дистанційно.

Результати залучення здобувачів вищої освіти до занять ігровими видами спорту під час воєнного стану наведено у таблиці 1. Дані 2021-2022 навчального року наведено станом на 09.02.2022 р., а за 2023–2024 навчальний рік – станом на 01.12.2024 року.

З початком повномасштабної агресії відбулося різке скорочення як осіб, залучених до занять спортивно орієнтованим фізичним вихованням (на 51,3%), так і здобувачів освіти, які займалися спортивними іграми (на 68,8%). З переліку видів спорту, які пропонувалися здобувачам для онлайн занять у 2022-2023 навчальному році було виключено баскетбол, настільний теніс та теніс. Наступного навчального року припинила свою роботу секція бадмінтону, але було поновлено заняття з тенісу, причому у оф-лайн

форматі. А вже у 2024-2025 навчальному році було поновлено заняття баскетболом та настільним тенісом, причому навчально-тренувальний процес з усіх ігрових видів спорту проводиться у змішаному (оф-лайн та онлайн) форматі. Це сприяло збільшенню числа здобувачів, які залучилися до занять спортивними іграми на 98 осіб і у порівнянні з показниками 2021-2022 навчального року скорочення склало 56,5%. Наразі можна говорити про проміжкові результати залучення студентів до занять спортивними іграми у 2024-2025 навчальному році, оскільки реєстрація на заняття спортивно орієнтованим фізичним вихованням у Казанському університеті проходить протягом усього навчального року. За результатами першого навчального семестру вже перевищено показники минулого навчального року.

Зменшення кількості здобувачів вищої освіти, які залучилися до занять спортивними іграми, під час воєнного стану, на нашу думку, зумовлене рядом факторів:

- міграційні процеси внаслідок повномасштабної агресії, коли значна частина здобувачів вищої освіти змушена була виїхати з місць постійного проживання до інших регіонів України або ж за кордон;
- зменшення мотивації здобувачів вищої освіти до занять фізичною активністю, зокрема спортивними іграми, внаслідок відсутності доступу до спортивної інфраструктури, відсутності колективу для занять, небажання займатися спортивними іграми онлайн тощо;
- скорочення штату викладачів кафедри фізичного виховання та спорту;
- зменшення кількості ігрових видів спорту, з яких було організовано заняття у університеті;
- руйнування спортивної інфраструктури Казанського університету, зокрема трьох ігрових спортивних залів.

При переході до змішаної форми занять спостерігається збільшення контингенту здобувачів вищої освіти, залучених до занять спортивними іграми навіть при скороченні викладацького штату кафедри фізичного виховання та спорту у вересні 2024 року.

Цікавими, на наш погляд, є показники зацікавленості здобувачів вищої освіти до занять спортивними іграми під час воєнного стану. До введення воєнного стану спортивними іграми займалися 43,7% осіб, які були залучені до спортивно орієнтованого фізичного виховання. У 2022-2023 навчальному році цей показник зменшився до 28%.

Таблиця 1. Залучення здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна до занять спортивними іграми під час воєнного стану

№ з/р	Вид спорту	Навчальний рік			
		2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025
1	Бадмінтон	54	29	-	-
2	Баскетбол	75	-	-	31
3	Волейбол	220	140	152	129
4	Настільний теніс	103	-	-	57
5	Теніс	165	-	69	98
6	Футзал	127	63	103	66
Разом		744	232	324	381
Загальна кількість осіб, які займалися спортивно орієнтованим фізичним вихованням		1700	828	917	834

У послідовні навчальні роки спостерігається збільшення відносної кількості до 35,3% у 2023-2024 навчальному році, а у 2024-2025 навчальному році він навіть перевищив довоєнний показник і склав 45,7% (рис. 1).

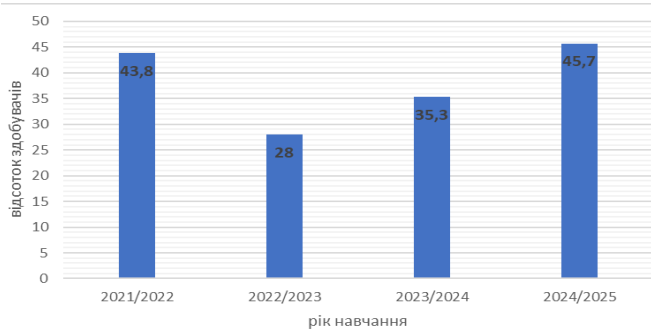

Рис. 1. Розподіл здобувачів вищої освіти до занять спортивними іграми Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна протягом 2021/2022 – 2024/2025 навчальних років (відсотки)

Висновки

1. Аналіз науково-методичної літератури з вивчення залучення студентської молоді до занять фізичним вихованням і, зокрема, спортивними іграми свідчить, про те,

що під час дії воєнного стану ця проблема залишається актуальною і потребує вирішення низки питань.

2. Спортивно орієнтоване фізичне виховання сприяє підвищенню зацікавленості здобувачів вищої освіти до фізичної культури в освітньому просторі вишів, внаслідок чого відбувається покращення рівня знань з фізичного виховання у цілому та у визначеному виді спорту зокрема, підвищення рівня рухової активності як у навчальний, так і позанавчальний час.

3. Дослідження зацікавленості здобувачів вищої освіти до занять спортивними іграми показали, що при загальному зменшенні кількості осіб, які займаються спортивно орієнтованим фізичним вихованням, спостерігалось різке зниження (з 43,7% до 28%) у перший рік дії воєнного стану з подальшим збільшенням відносної кількості до 35,3% у 2023-2024 навчальному році, а у 2024-2025 навчальному році – до 45,7%.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у вивченні залучення здобувачів вищої освіти до занять силовими видами спорту та єдиноборствами до занять спортивно орієнтованим фізичним вихованням при факультативній формі занять під час воєнного стану.

Список літератури

- Антіпова, Ж.І., Барсукова, Т.О. & Завезаєв, В.В. (2020). Волейбол як засіб розвитку фізичних якостей студентів навчальних закладів вищої освіти. *Do desenvolvimento mundial como resultado de realizações em ciência e investigação científica*, 3(16), 48–51. <https://doi.org/10.36074/09.10.2020.v3.16>
- Бринзак, С., & Костенко, М. (2023). Залучення студентів аграрних вузів до занять фізичним вихованням на основі їхніх потреб у руховій активності. *Здоров'я людини і нації*, 2, 7–18. <https://doi.org/10.31548/humanhealth.2.2023.7>
- Глоба, Т.А., & Захаріна, Є.А. (2020). Сучасні концептуальні підходи до організації здоров'язберігальної діяльності в закладах вищої освіти: світові розвідки. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 69(2), 75–79. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.69-2.14>
- Городинський, С. (2021). Роль рухової активності студентської молоді у процесі формування фахівців. *Граля науки*, 1, 470–473. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.100>
- Дідковський, В.А., Кузенков, О.В., & Твердохліб, О.Ф. (2022). Атлетизм в аспектах професійної підготовки студентів, процесу зміцнення здоров'я, підвищення працездатності, усунення недоліків фізичного стану. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, 15, 2 (146) 22, 31–35. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.2\(146\).07](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.2(146).07)
- Дутчак, М., & Чеховська, Л. (2024). Залучення студентської молоді до оздоровчої рухової активності: виклики та можливості сьогодення. *Physical culture and sport: scientific perspective*, (2), 128–134. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.2.18>
- Кривенцова, О.В., Кривенцова, І.В., & Семашко, С.А. (2024). Фізичне виховання у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану. *Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти*, 27–29.
- Мирошніченко, В.О., & Євтушенко, І.М. (2023). Педагогічні умови мотивації студентів аграрних закладів вищої освіти до фізичного виховання в умовах воєнного стану. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, Серія 15, (11(171), 128–133. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2023.11\(171\).26](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2023.11(171).26)
- Митчик, О.П., Тарасюк, В.Й., & Мороз, М.С. (2023). Фізичне виховання студентів в умовах обмеження рухової активності. *Академічні студії*. Серія «Педагогіка», (1), 110–115. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.1.16>
- Митчик, О.П., Тарасюк, В.Й., Чих, А.Г., & Констанкевич, В.П. (2024). Спортивні ігри у фізичному вихованні студентів закладу вищої освіти. *Академічні студії*. Серія «Педагогіка», (3), 9–14. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.3.2>
- Мунтян, В.С., & Попрошаєв, О.В. (2020). Мотиваційно-ціннісне ставлення студентів до навчання, фізичного виховання і здорового способу життя: компаративний аналіз. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 15, (5(125), 109–115. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.5\(125\).21](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.5(125).21)
- Ольховий, О.М., Темченко, В.О., & Петренко, Ю.М. (2015). Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на залучення студентів до спортивно орієнтованого фізичного виховання. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, (4), 70–73.
- Попрошаєв, О.В. & Білик, О.А. (2021). Організація фізичного виховання у закладах вищої освіти: тенденції та перспективи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, 5к (134), 111–116.
- Попрошаєв, О.В., Мунтян, В.С., & Гоєнко, М.І. (2020). Особливості організації процесу дистанційного навчання з фізичного виховання. *Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту*, 4, 70–75.
- Рядова, Л., Корчагін, М., Мкртічян, О., & Коновалов, В. (2024). Ефективність використання спортивних ігор на заняттях із фізичного виховання. *Спортивні ігри*, 3(33), 62–83. <https://doi.org/10.15391/si.2024-3.07>

- Самохвалова, І.Ю., Харченко, С.М., & Коломієць, А.Я. (2023). Спортивні ігри в системі фізичного виховання студентів аграрного університету: навчально-методичний посібник. Суми.
- Темченко, В., Акінін, Л., & Мананчиков А. (2023). Дистанційне спортивно орієнтоване фізичне виховання здобувачів вищої освіти. *Фізична культура і спорт. Виклики сучасності*, 210–214.
- Темченко, В.О., & Ковтун, О.В. (2019). Динаміка технічної підготовки дівчат, які займаються настільним тенісом в процесі спортивно орієнтованого фізичного виховання. *Український журнал медицини, біології та спорту*, 3(19), 87–91. <https://doi.org/10.26693/jmbs04.03.087>
- Темченко, В. О., Ковтун, О. В., & Тимченко Г. М. (2020). Динаміка фізичної підготовленості дівчат, які займаються настільним тенісом в процесі спортивно орієнтованого фізичного виховання. *Спортивні ігри*. 2(16), 69–75. <https://doi.org/10.15391/si.2020-2.07>
- Топчієва, Г.О. (2020). Фізичне виховання як фактор залучення студентів до самостійних занять фізичними вправами. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*, 65, 403–406.
- Юрчишин, Ю., Мисів, В., Погребняк, Т., & Потапчук, С. (2019). Сучасні способи залучення молоді до оздоровчої рухової активності. *Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*, (15), 105–109. <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2019-15.105-109>
- Griban, G., Lyakhova, N., Sirenko, R., Terentjeva, N., Sahach, O., Salnykova, S., & Kanishcheva, O. (2024). State of students' health and physical fitness under the restrictions of martial law. *Acta Balneologica*, 66 (5), 324–329. <https://doi.org/10.36740/ABAL202405105>
- Griban, G, Moskalenko N., Adyrkhaiev S. et al. (2022). Dependence of students' health on the organization of their motor activity in higher educational institutions. *Acta Balneologica*, 5(171), 445–450. <https://doi.org/10.36740/ABAL202205112>.
- Lass-Hennemann, J, Sopp, M.R., Ruf, N. et al. (2024). Generation climate crisis, COVID-19, and Russia-Ukraine-War: global crises and mental health in adolescents. *Eur Child Adolesc Psychiatry*, 33(7), 2203–2216. <https://doi.org/10.1007/s00787-023-02300-x>.
- Olkhovy, O., Petrenko, Y., Temchenko, V., & Timchenko, A. (2015). Model of students' sport-oriented physical education with application of information technologies. *Physical Education of Students*, 19(3), 29–37. <https://doi.org/10.15561/20755279.2015.0304>
- Tsagkaris, C., Ozturk, N., & Matiashova, L. (2023). Missile attacks in Ukraine are torpedoing global health. *QJM*, 116(2), 149. <https://doi.org/10.1093/qjmed/hcac269>.

Reference

- Antipova, Zh.I., Barsukova, T.O. & Zavezaev, V.V. (2020). Voleibol yak zasib rozvytku fizychnykh yakosti studentiv navchalnykh zakladiv vyshchoi osvity [Volleyball as a means of developing physical qualities of students of higher education institutions]. *Do desenvolvimento mundial como resultado de realizações em ciência e investigação científica*, no 3(16), 48–51. <https://doi.org/10.36074/09.10.2020.v3.16> [in Ukrainian].
- Brynzak, S., & Kostenko, M. (2023). Zaluchennia studentiv ahrarnykh vuziv do zaniat fizychnym vykhovanniam na osnovi yikhnikh potreb u rukhovii aktivnosti [Involvement of students of agricultural universities in physical education based on their needs for physical activity]. *Zdorovia liudyny i natsii* [Human and national health], no 2, 7–18. <https://doi.org/10.31548/humanhealth.2.2023.7> [in Ukrainian].
- Hloba, T.A., & Zakharina, Ye.A. (2020). Suchasni kontseptualni pidkhody do orhanizatsii zdoroviazberihanoi diialnosti v zakladakh vyshchoi osvity: svitovi rozvidky [Modern Conceptual Approaches to the Organisation of Health Promotion Activities in Higher Education Institutions: World Research]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh* [Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools], 69(2), 75–79. <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2020.69-2.14> [in Ukrainian].
- Horodynskiy, S. (2021). Rol rukhovoi aktivnosti studentskoi molodi u protsesi formuvannia fakhivtsiv [The role of physical activity of students in the process of formation of specialists]. *Hral nauky* [The game of science], no 1, 470–473. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.100> [in Ukrainian].
- Didkovskiy, V.A., Kuzenkov, O.V., & Tverdokhlib, O.F. (2022). Atletyzm v aspektakh profesiinoi pidhotovky studentiv, protsesu zmitsnennia zdorovia, pidvyshchennia pratsezdatsnosti, usunenня nedolikh fizychnoho stanu [Athleticism in the aspects of professional training of students, the process of health improvement, increasing efficiency, eliminating physical deficiencies]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova* [Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University], no 15, 2 (146) 22, 31–35. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.2\(146\).07](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.2(146).07) [in Ukrainian].
- Dutchak, M., & Chekhovska, L. (2024). Zaluchennia studentskoi molodi do ozdorovchoi rukhovoi aktivnosti: vykylyky ta mozhyvosti sohodennia [Involvement of student youth in health-improving physical activity: challenges and opportunities]. *Physical culture and sport: scientific perspective*, no (2), 128–134. <https://doi.org/10.31891/pcs.2024.2.18> [in Ukrainian].
- Krivientsova, O.V., Kryventsova, I.V., & Semashko, S.A. (2024). Fizychnе vykhovannia u zakladakh vyshchoi osvity v umovakh voiennoho stanu [Physical education in higher education institutions under martial law]. *Zdorovia natsii i vdoskonalennia fizykulturno-sportyvnoi osvity* [Nation's health and improvement of physical education and sports education], 27–29. [in Ukrainian].
- Myroshnichenko, V.O., & Yevtushenko, I.M. (2023). Pedahohichni umovy motyvatsii studentiv ahrarnykh zakladiv vyshchoi osvity do fizychnoho vykhovannia v umovakh voiennoho stanu [Pedagogical conditions for motivating students of agricultural higher education institutions to physical education under martial law]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova* [Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University], Seria 15, no (11(171), 128–133. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2023.11\(171\).26](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2023.11(171).26) [in Ukrainian].
- Mytchuk, O.P., Tarasiuk, V.I., & Moroz, M.S. (2023) Fizychnе vykhovannia studentiv v umovakh obmezhenia rukhovoi aktivnosti [Physical education of students in conditions of physical activity restriction]. *Akademichni studii* [Academic studies]. Seria «Pedahohika», no (1), 110–115. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.1.16> [in Ukrainian].
- Mytchuk, O.P., Tarasiuk, V.I., Chykh, A.H., & Konstankevych, V.P. (2024). Sportyvni hry u fizychnomu vykhovanni studentiv zakladu vyshchoi osvity [Sports games in physical education of students of higher education institutions]. *Akademichni studii* [Academic studies]. Seria «Pedahohika», (3), 9–14. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2023.3.2> [in Ukrainian].
- Muntian, V.S., & Poproshaiev, O.V. (2020). Motyvatsiino-tsinnisne stavlennia studentiv do navchannia, fizychnoho vykhovannia i

- zdorovoho sposobu zhyttia: komparatyvnyi analiz [Motivational and value attitudes of students to learning, physical education and healthy lifestyle: a comparative analysis]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova* [Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University], no 5(125), 109–115. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.5\(125\).21](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.5(125).21) [in Ukrainian].
- Olkhovi, O.M., Temchenko, V.O., & Petrenko, Yu.M. (2015). Vplyv informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii na zaluchennia studentiv do sportyvno oriietovanoho fizychnoho vykhovannia [Influence of information and communication technologies on students' involvement in sports-oriented physical education]. *Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk* [Slobozhanskyi scientific and sports bulletin], no (4), 70–73. [in Ukrainian].
- Poprosheiev, O.V. & Bilyk, O.A. (2021). Orhanizatsiia fizychnoho vykhovannia u zakladyakh vyshchoi osvity: tendentsii ta perspektyvy [Organisation of Physical Education in Higher Education Institutions: Trends and Prospects]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova* [Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University], no 5k (134), 111–116. [in Ukrainian].
- Poprosheiev, O.V., Muntian, V.S., & Hoienko, M.I. (2020). Osoblyvosti orhanizatsii protsesu dystantsiinoho navchannia z fizychnoho vykhovannia [Features of organising the process of distance learning in physical education]. *Naukovo-metodychni osnovy vykorystannia informatsiinykh tekhnolohii v haluzi fizychnoi kultury ta sportu* [Scientific and methodological bases of using information technologies in the field of physical culture and sports], no 4, 70–75. [in Ukrainian].
- Riadova, L., Korchahin, M., Mkrtichian, O., & Konovalov, V. (2024). Efektyvnist vykorystannia sportyvnykh ihor na zaniattiakh iz fizychnoho vykhovannia [Effectiveness of using sports games in physical education classes]. *Sportyvni ihry* [Sports games], no 3(33), 62–83. <https://doi.org/10.15391/si.2024-3.07> [in Ukrainian].
- Samokhvalova, I.Iu., Kharchenko, S.M., & Kolomiets, A.Ia. (2023). *Sportyvni ihry v systemi fizychnoho vykhovannia studentiv ahrarnoho universytetu* [Sports games in the system of physical education of students of an agricultural university]: navchalno-metodychni posibnyk. Sumy. [in Ukrainian].
- Temchenko, V., Akinin, L., & Mananchikov A. (2023). Dystantsiine sportyvno oriietovane fizychno vykhovannia zdobuvachiv vyshchoi osvity [Distance sports-oriented physical education of higher education students]. *Fizychna kultura i sport. Vyklyky suchasnosti* [Physical culture and sports. Challenges of our time], 210–214. [in Ukrainian].
- Temchenko, V.O., & Kovtun, O.V. (2019). Dynamika tekhnichnoi pidhotovlenosti divchat, yaki zaimaiutsia nastilnym tenisom v protsesi sportyvno oriietovanoho fizychnoho vykhovannia [Dynamics of technical fitness of girls engaged in table tennis in the process of sports-oriented physical education]. *Ukrainskyi zhurnal medytsyny, biolohii ta sportu* [Ukrainian Journal of Medicine, Biology and Sports], no 3(19), 87–91. <https://doi.org/10.26693/jmbs04.03.087> [in Ukrainian].
- Temchenko, V.O., Kovtun, O.V., & Tymchenko, H.M. (2020). Dynamika fizychnoi pidhotovlenosti divchat, yaki zaimaiutsia nastilnym tenisom v protsesi sportyvno oriietovanoho fizychnoho vykhovannia [Dynamics of physical fitness of girls engaged in table tennis in the process of sports-oriented physical education]. *Sportyvni ihry* [Sports games], no 2(16), 69–75. <https://doi.org/10.15391/si.2020-2.07> [in Ukrainian].
- Topchiieva, H.O. (2020). Fizychno vykhovannia yak faktor zaluchennia studentiv do samostiinykh zaniat fizychnymy vpravamy [Physical Education as a Factor in Attracting Students to Independent Physical Exercise]. *Tendentsii ta perspektyvy rozvytku nauky i osvity v umovakh hlobalizatsii* [Trends and prospects for the development of science and education in the context of globalisation], no 65, 403–406. [in Ukrainian].
- Yurchyshyn, Yu., Mysiv, V., Pohrebniak, T., & Potapchuk, S. (2019). Suchasni sposoby zaluchennia molodi do ozdorovchoi rukhovoï aktivnosti [Modern ways to engage young people in recreational physical activity]. *Fizychno vykhovannia, sport i zdorovia liudyny* [Physical education, sports and human health], no (15), 105–109. <https://doi.org/10.32626/2309-8082.2019-15.105-109> [in Ukrainian].
- Griban, G., Lyakhova, N., Sirenko, R., Terentieva, N., Sahach, O., Salnykova, S., & Kanishcheva, O. (2024). State of students' health and physical fitness under the restrictions of martial law. *Acta Balneologica*, no 66 (5), 324–329. <https://doi.org/10.36740/ABAL202405105>
- Griban, G., Moskalenko N., Adyrkhaiev S. et al. (2022). Dependence of students' health on the organization of their motor activity in higher educational institutions. *Acta Balneologica*, no 5(171), 445–450. <https://doi.org/10.36740/ABAL202205112>.
- Lass-Hennemann, J., Sopp, M.R., Ruf, N. et al. (2024). Generation climate crisis, COVID-19, and Russia-Ukraine-War: global crises and mental health in adolescents. *Eur Child Adolesc Psychiatry*, no 33(7), 2203–2216. <https://doi.org/10.1007/s00787-023-02300-x>.
- Olkhovi, O., Petrenko, Y., Temchenko, V., & Tymchenko, A. (2015). Model of students' sport-oriented physical education with application of information technologies. *Physical Education of Students*, no 19(3), 29–37. <https://doi.org/10.15561/20755279.2015.0304>
- Tsagkaris, C., Ozturk, N., & Matiashova, L. (2023). Missile attacks in Ukraine are torpedoing global health. *QJM*, no 116(2), 149. <https://doi.org/10.1093/qjmed/hcac269>.

Додаткова інформація

Відомості про статтю:

Онлайн-версія доступна за посиланням:
<https://doi.org/10.15391/si.2025-1.06>

Конфлікт інтересів

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Джерела фінансування

Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

Отримано: 25.11.2024; Прийнято: 27.12.2024
Опубліковано: 06.02.2025

Відомості про авторів

Темченко Володимир Олександрович:

к. фіз. вих., доцент, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна.

<https://orcid.org/0000-0003-0171-4614>,
temchenko1961@ukr.net

Коленченко Анастасія Миколаївна:

старший викладач, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна.

<https://orcid.org/0000-0002-1853-775X>,
kolenchenkonasti@gmail.com

Коник Геннадій Олександрович:

старший викладач, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна.

<https://orcid.org/0009-0006-0671-9886>,
gennadii.konik@gmail.com

Чупир Катерина Іванівна:

старший викладач, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна.

<https://orcid.org/0000-0001-7883-314X>,
karnavaldekor@gmail.com

Сіренко Романа Романівна:

доктор наук з державного управління, професор, Вищий приватний навчальний заклад «Львівський медичний університет», вул. Патона, 22-а, Львів, 79040, Україна.

<https://orcid.org/0000-0001-9100-4709>,
romanaua@gmail.com

Information about the Authors

Volodymyr Temchenko:

PhD (Physical education and Sport), assistant professor, V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine.

Anastasiia Kolenchenko:

senior teacher, V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine.

Hennadii Konyk:

senior teacher, V. N. Karazin Kharkiv national university, 4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine.

Kateryna Chupyr:

senior teacher, V. N. Karazin Kharkiv national university, 4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine.

Romana Sirenko:

doctor of science in public administration, professor, Private higher education institution "Lviv medical university", 22 A Patona str., Lviv, 79040, Ukraine.